

بیان مسئله:

افق‌های سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی در مدیریت شهری تبریز (مرور سریع)

شماره: ۴۸-۶/م/پ

تاریخ: ۱۴۰۲/۲/۲۴

امروزه در ساختار سازمانی بسیاری از دستگاه‌های دولتی، عمومی و حتی خصوصی، واحد اداری سرمایه‌گذاری و مشارکت به منظور تأمین مالی بخشی از کمبودهای بودجه‌ای از طریق جلب و جذب سرمایه‌گذاران و مشارکت‌کنندگان بخش خصوصی و مردم دایر شده است. برای مثال، این امر در استانداری‌ها، با تشکیل اداره کل سرمایه‌گذاری، ذیل اداره کل امور اقتصادی و با تشکیل دبیرخانه مرکز خدمات سرمایه‌گذاری، در سازمان آب منطقه‌ای، با تشکیل دفتر مشارکت‌های مردمی و در شهرداری‌ها با تشکیل سازمان سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی و ... راه‌اندازی شده است. هرچند همه واحدهای تشکیل‌یافته در امر سرمایه‌گذاری و مشارکت، مشکلات عدیده‌ای داشته و دارند به گونه‌ای که عملکرد آن‌ها را زیر سؤال برده است ولیکن موضوع اصلی این نوشتار بررسی افق‌های سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی شهرداری تبریز در جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی و ارزیابی فعالیت‌های آن در نهادهای سازمی مقوله مشارکت‌های مردمی برای تأمین کمبودهای مالی یا افزایش بهره‌وری مدیریت شهری و کاهش هزینه‌های شهری از طریق مشارکت دادن مردم در برنامه‌های توسعه شهرداری می‌باشد.

در این گزارش با توجه به اهمیت موضوع، در قالب بیان مسئله یک پژوهش علمی، مروری سریع خواهیم داشت بر راه‌کارهای افزایش بهره‌وری و اثربخشی سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی در مدیریت شهری پایدار تبریز که امید است مورد توجه خوانندگان محترم قرار گیرد.

طرح مسئله:

واژه سرمایه‌گذاری یکی از عبارات متداول و پرکاربرد ادبیات دانشگاهی و عامه و صد البته مدیران و دست‌اندرکاران امور سیاست‌گذاری و اجرایی است و در عین حال یکی از مهجورترین و مظلوم‌ترین واژه‌های رایج در یک نگاه استراتژیک و واقع‌گرایانه است.

سرمایه‌گذاری را می‌شود هم در حوزه فردی بکار برد و هم در حوزه اجتماعی، هم در حوزه اقتصادی و هم حوزه‌های گوناگون دیگر. سرمایه‌گذاری در پهنه یک سرزمین و در مقیاس ملی یا بین‌المللی و جهانی و یا در قالب یک شهر یا یک سازمان خاص و یا برای یک فرد یا خانواده قابل بررسی است و همین امر سبب شده این واژه هم پرکاربرد باشد و هم مورد سوءاستفاده‌های فراوان قرار گیرد. بنابراین تمرکز نهاده شده بر این امر به بهبود کارایی سرمایه‌گذاری کمک می‌کند. مفاهیمی ترکیبی چون سرمایه انسانی، سرمایه فیزیکی، سرمایه اجتماعی و سرمایه اقتصادی و امثالهم در فرایند توسعه مفهومی این واژه به وجود آمده‌اند و یقیناً در عملیاتی کردن این واژه قابل توجه و مهم می‌باشد.

با تأسیس سازمان سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی شهرداری تبریز به صورت رسمی و برای اولین بار در سال ۱۴۰۲، شورای اسلامی کلان‌شهر تبریز بودجه پیشنهادی این سازمان را با رقم ۱۴۲ میلیارد تومان به تصویب رساند. در این بودجه یک پروژه ۵۰ میلیارد تومانی با عنوان خرید املاک جهت انجام طرح‌های سرمایه‌گذاری و مشارکتی آتی، یک پروژه ۴۶ میلیارد تومانی جهت سرمایه‌گذاری در ساخت مسکن (قرارگاه مسکن) در نظر گرفته شده است. مابقی بودجه این سازمان، رقمی معادل ۴۶ میلیارد تومان می‌باشد که از این رقم، مبلغ ۲۵ میلیارد تومان برای برگزاری همایش سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شد و الباقی نیز برای پوشش هزینه‌های جاری این سازمان در نظر گرفته شد. با توجه به این که تقریباً کل درآمد این سازمان از شهرداری مرکز پرداخت خواهد شد، لازم است آینده این سازمان از منظر استراتژی‌های درآمدزایی و تحقق اهداف سازمانی مورد بررسی بیشتر قرار گیرد. برای این منظور بررسی گذشته و حال این سازمان ضروری به نظر می‌رسد. در این نوشتار با هدف بهبود عملکرد وضعیت سرمایه‌گذاری شهری و افزایش نقش توسعه‌ای آن در اقتصاد شهری و اقتصاد شهرداری، سعی خواهیم کرد در حد توان به بخشی از نتایج بررسی‌های علمی که شامل مستندات بودجه‌ای، نتایج طرح پژوهشی «آسیب‌شناسی و ارزیابی مشارکت شهرداری تبریز در سرمایه‌گذاری‌ها» که توسط مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی شهر تبریز در سال ۱۴۰۰ به سرانجام رسیده و همچنین نتایج گفتمان جلسات کمیسیون سرمایه‌گذاری شورای اسلامی شهر تبریز می‌باشد در قالب مباحث قابل توجه و تأمل^۱ اقدام نماییم.

سؤالات اساسی:

بر اساس گفتمان موجود در رابطه با اقتصاد شهرداری و وضعیت سرمایه‌گذاری در شهرداری تبریز، پرسش و پاسخ‌هایی پرورش یافته‌اند و می‌توان با تدقیق و شفافیت بیشتر به آن‌ها مسیر سرمایه‌گذاری شهری در تبریز را تسهیل نمود:

۱) با توجه به اینکه یکی از مهم‌ترین دلایل رجوع شهرداری‌ها به سرمایه‌های مردمی و بخش خصوصی، کمبود منابع مالی ذکر می‌گردد؛ ضرورت تبیین این نیازمندی و اعلام تقریبی آن برای بودجه‌بندی پروژه‌های فرهنگی، اجتماعی، عمرانی، اقتصادی، کالبدی شهر از اهمیت برخوردار است. به نظر می‌رسد انتشار سند رسمی در این زمینه به بهبود درآمدهای شهرداری منجر خواهد شد. تبیین راهبرد بودجه‌ای شهرداری تبریز در حوزه سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی در این زمینه می‌تواند مؤثر واقع گردد. فعال‌سازی سایر شرکت‌ها^۲ و سازمان‌های وابسته شهرداری تبریز در این خصوص نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

۱. بخش دیگری از جمع‌بندی سؤالات برگرفته از نتایج نشست‌هایی که با هیئت عالی سرمایه‌گذاری شهرداری تبریز که با حضور شهردار تبریز، رئیس کمیسیون سرمایه‌گذاری شورای اسلامی شهر و دیگر اعضای رسمی هیئت عالی سرمایه‌گذاری و کارشناسان کمیسیون سرمایه‌گذاری و مدیران سازمان سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی شهرداری تبریز در مورخه ۱۴۰۲/۰۱/۲۶ برگزار گردید، مورد استناد قرار گرفته است.

۲- برای مثال شرکت عمران و توسعه آذربایجان در این زمینه قابل بحث و بررسی است.

۲) انتشار گزارش مدون و قابل استفاده و مورد تأیید حساب‌رسان رسمی در خصوص سرمایه‌گذاری شهرداری تبریز در توسعه سرمایه‌گذاری‌های شهری نیز در خور توجه است. ارائه اطلاعات استفاده‌پذیر در خصوص سهام شهرداری در بانک شهر و حساب سود و زیان در سرمایه‌گذاری‌های سایر شرکت‌های وابسته می‌تواند در افزایش مشارکت‌های مردمی نیز مفید واقع گردد. همچنین لازم است مدیریت شهری در ارائه طرح یا برنامه معین و مدون در زمینه سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت اقدامات خود را تبیین نماید.

۳) رویداد مهم و ارزشمند دیگر در سال ۱۴۰۲ برگزاری همایش بین‌المللی سرمایه‌گذاری شهری است که علی‌الظاهر این همایش اواخر مهرماه سال جاری برگزار خواهد شد. اطلاع‌رسانی از جزئیات این همایش اعم از دبیرخانه علمی، تبیین محورهای همایش، پروژه‌ها و برنامه‌ها یقیناً در افزایش کارایی این همایش مفید خواهد بود. فعال شدن ظرفیت هیئت عالی سرمایه‌گذاری و کمیسیون سرمایه‌گذاری شورای اسلامی شهر تبریز در این خصوص می‌تواند در هرچه بهتر برگزار شدن این همایش نقش مؤثری داشته باشند.

۴) برگزاری کارگاه‌های آموزشی در خصوص تأمین مالی و نحوه سرمایه‌گذاری‌های شهری در عصر جدید می‌تواند از دیگر اقدامات مفید و جانبی همایش باشد.

۵) سازمان سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی شهرداری تبریز از دو بخش سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی تشکیل یافته است. هرچند این دو مفهوم گاهی هم‌کاربرد هستند، لیکن مشارکت و سرمایه‌گذاری در شهرداری تبریز به حضور صاحبان تمکن مالی بزرگ منحصر گردیده است. در حالی که مشارکت در دنیا به مفهوم حضور حداکثری مردم در پروژه‌ها چه به صورت مالی و چه به صورت اقدامی داوطلبانه و خیرخواهانه و با سرمایه‌های کوچک اطلاق می‌شود. راهبرد مدیریت شهری و سازمان در بسط مفهومی مشارکت واقعی مردمی در مدیریت شهری (که شامل برنامه‌های مدیریت هزینه‌ها و مدیریت درآمدهای شهرداری می‌شود) نیز از جمله ضرورت‌های مهم در حاشیه این همایش می‌تواند باشد که به نهادهای سازنده سرمایه‌گذاری و استفاده از سرمایه‌های خرد مردم در سرمایه‌گذاری‌ها خواهد انجامید.

۶) یکی از جدیدترین حوزه‌های سرمایه‌گذاری شهری، سرمایه‌گذاری در حوزه مدیریت هوشمند شهری پایدار است. با توجه به اینکه شهرداری تبریز ظرفیت قابل توجهی در تولید کلان‌داده‌ها دارد، می‌توان از این ظرفیت‌های بالقوه با راه‌اندازی کارخانه‌های نوآوری، ارزش‌افزوده قابل توجهی برای اقتصاد شهری و اقتصاد شهرداری به ارمغان آورد. می‌توان با استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های حمل‌ونقل ریلی، فن‌آوری اطلاعات و سازمان سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی و دیگر سازمان‌ها و شرکت‌های وابسته، به تشکیل یک شرکت سرمایه‌گذاری دانش‌بنیان و مبتنی بر اقتصاد دیجیتال و هوش مصنوعی (سهامی عام) اقدام نمود.

موارد فوق‌الذکر تنها بخشی از محورها و موضوعات در این زمینه هستند که در بررسی مستندات مورد اشاره در طرح مسئله، قابل طرح می‌باشند. بر همین اساس مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی کلانشهر تبریز آمادگی دارد در بهبود و رفع مسائل مطروحه، مدیریت شهری را یاری رساند.

مفاهیم و انگاره‌های فوق‌الذکر از پیچیدگی‌های مفهومی نظری و عملیاتی بالایی برخوردارند و در صورت توجه بیشتر و با نهادهای سازنده واقعی مفهوم و کارکردهای مناسب آشکار و پنهان آن، می‌توان آینده اقتصاد شهرداری را بهبود بخشید. به دیگر سخن همچنان که کارکرد سازمان شهرداری در تنظیم و رفت و روب معابر و وظایفی از این دست در بین همه ذینفعان و شهروندان و مدیریت شهری نهاده شده است می‌بایست مفهوم سرمایه‌گذاری و مشارکت نیز برای همه ذینفعان این حوزه نهادهای سازنده گردد. در این مسیر، لازم است به تغییر پارادایم در حوزه مدیریت منابع شهری و اقتصاد شهرداری‌ها توجه بیشتری شود. آینده زندگی شهری پایدار به تعریف صحیح زیرساخت‌های اقتصاد شهری مبتنی بر هوش مصنوعی و تولید کلان‌داده‌ها و کاربردی نمودن آن‌ها در همه حوزه‌های مدیریت شهری و با حضور همه ذینفعان خواهد بود. شهرها به شدت رقابت‌پذیر بوده و بی‌توجهی به این موضوع، آینده مدیریت هوشمند شهری پایدار را متزلزل‌تر خواهد ساخت.

و در نهایت این‌که، آینده شهر و شهرداری به شفافیت، پاسخگویی، استفاده‌پذیر بودن داده‌های تولیدشده و به نهادینه شدن مشارکت‌های شهروندان وابسته است. فقدان هریک از آن‌ها به تنهایی در پسرفت و عقب‌ماندگی هر شهری کافی است.

نظر رسمی	اظهارنظر رسمی مرکز در موارد ارجاعی از طرف شورای اسلامی شهر یا شهرداری تبریز
دیدگاه	دیدگاه مرکز در موارد جاری شهری و نقد عملکرد و فعالیت‌های شهرداری و سایر دستگاه‌های اجرایی
گزارش تخصصی	گزارش تخصصی مستخرج از کمیته‌ها، گروه‌های کانونی یا نشست‌ها
انتقال دانش	ارسال مطالب گزیده‌شده یا چکیده مطالب و گزارش‌های سایر مراکز پژوهشی یا نشست‌های خارج از مرکز
یادداشت	اظهارنظر کارشناسی توسط افراد خبره که لزوماً مورد تأیید مرکز نیست
انعکاس	تبیین پیشنهاد، انتظار یا مطالبه کارشناسی یا مردمی
خلاصه مدیریت	خلاصه مدیریتی طرح‌های مطالعاتی انجام شده در مرکز
افکارسنجی	گزارش مستخرج از افکارسنجی عمومی یا موردی
تجربه مدیریت	گزارش تجربیات حوزه مدیریت شهری سایر شهرهای داخل و خارج کشور یا گزارش تجربه‌نگاری مدیریت شهری
پرسمان	بیان مسئله یا طرح سؤالاتی در خصوص مسائل جاری شهر از مدیریت شهری و درخواست پاسخگویی
شناخت شهر	گزارش شناخت وضع موجود در قالب متن نقشه یا اینفوگرافی
اسناد مرکز	آیین‌نامه‌ها، فرم‌ها، دفترچه‌های راهنما و سایر مستندات مربوط به شیوه فعالیت مرکز

rctbz.tabriz.ir

عنوان: افق‌های سرمایه‌گذاری و مشارکت‌های مردمی در مدیریت شهری تبریز (مرور سریع)
پدیدآور: حمید عباسی شکوهی
نوع و شماره گزارش: پرسمان (۱)
شماره: ۴۸-۶/م/پ تاریخ: ۱۴۰۲/۲/۲۴
متن (PDF) از طریق سایت مرکز قابل دریافت است
این متن در پرتال جامع مطالعات شهری ایران بارگذاری شده است
دریافت نظر و پیشنهاد: rctc@tabriz.ir ۰۴۱-۲۱۰۴۰۹۰۰
آدرس: خیابان توانیر، اول خیابان شفیع‌زاده، جنب فرهنگسرای شهید بهشتی

